

بررسی دیدگاه دانشجویان سال آخر دانشکده دندانپزشکی قزوین از مهارت‌های کسب شده بالینی بر اساس برنامه آموزشی در سال ۱۳۹۴

حمید حمدزاده^۱، رامین سرچمی^۲، شهاب‌الدین ناظری^{۳*}

مقاله پژوهشی

مقدمه: خودارزیابی یکی از روش‌های محک دانش‌آموختگان دندانپزشکی از مهارت‌های کسب شده می‌باشد و نقاط قوت و ضعف دانشجویان و نظام آموزشی موجود را مشخص می‌کند. این مطالعه با هدف بررسی دیدگاه دانشجویان ترم آخر دانشکده دندانپزشکی قزوین از مهارت‌های کسب شده بالینی بر اساس برنامه آموزش انجام شد.

روش بررسی: نوع مطالعه، توصیفی-مقطعی بود. در این مطالعه میزان مهارت بالینی دانشجویان ترم آخر دندانپزشکی با استفاده از پرسشنامه‌ای شامل ۴۵ سؤال (از مهارت‌های ۹ بخش بالینی) مورد بررسی قرار گرفت. داده‌ها توسط نرم‌افزار SPSS version 16 با استفاده از آزمون T-test پی‌رسون مورد آنالیز قرار گرفت.

نتایج: ۲۴ دانش‌آموز (۱۰ نفر مرد و ۱۴ نفر زن) وارد مطالعه شدند. به‌طور کلی میانگین دانشجویان (از ۵ نمره) $3/41 \pm 0/3$ بود که در سطح خوب قرار داشت. توانایی دانشجویان در بخش‌های مختلف تفاوت معناداری داشت ($P=0/000$). بالاترین توانایی در بخش اندودنتیکس و کمترین توانایی در بخش بیماری‌های دهان و تشخیص بود. تفاوت معناداری در مجموع توانایی‌ها بین مردان و زنان یافت نشد، اما توانایی زنان در بخش اندودنتیکس بالاتر از مردان بود ($P=0/002$).

نتیجه‌گیری: سطح توانایی دانشجویان از دیدگاه خودشان در این مطالعه در سطح خوب بود. همچنین تفاوت در مهارت‌ها در بخش‌های آموزشی بین دختران و پسران مشاهده شد. نتایج این مطالعه می‌تواند در ارزیابی نقاط قوت و ضعف و برنامه‌ریزی جهت ارتقا آموزش در دانشکده دندانپزشکی قزوین مورد استفاده قرار گیرد.

واژه‌های کلیدی: خودارزیابی، مهارت بالینی، دانشجویان، دندانپزشکی، قزوین

ارجاع: حمدزاده حمید، سرچمی رامین، ناظری شهاب‌الدین. بررسی دیدگاه دانشجویان سال آخر دانشکده دندانپزشکی قزوین از مهارت‌های کسب شده بالینی بر اساس برنامه آموزشی. مجله علمی پژوهشی دانشگاه علوم پزشکی شهید صدوقی یزد ۱۴۰۰؛ ۲۹ (۶): ۲۹-۳۸۲۲.

۱- جراح دهان و فک و صورت، قزوین، ایران.

۲- گروه آموزش پزشکی، دانشکده پزشکی، دانشگاه علوم پزشکی قزوین، قزوین، ایران.

۳- دستیار رادیولوژی دهان و فک و صورت، دانشکده دندانپزشکی، دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی شهید صدوقی یزد، یزد، ایران.

* (نویسنده مسئول): تلفن: ۰۹۱۳۲۶۴۷۳۲۷، پست الکترونیکی: dr.shahab.nazeri@gmail.com، صندوق پستی: ۸۷۱۸۶۴۷۸۹۸

می‌کند. جوامع پیشرفته بشری با عنایت به توسعه آموزش خود توانسته‌اند پله‌های ترقی و توسعه همه جانبه آموزش نوین را بیمایند. امروزه ارزشیابی را بخش جدا ناپذیر فرآیند یاددهی‌یادگیری می‌دانند که همراه با دانشجویان و در ارتباط تنگاتنگ با آن، به‌گونه‌ای مستمر انجام می‌گیرد و به‌جای تأکید بر طبقه‌بندی دانشجویان و مقایسه آنان با یکدیگر، هدایت یادگیری آن‌ها را مرکز توجه خود قرار می‌دهد (۳). از طرف دیگر اکثر مقالات گذشته در رابطه با ارزشیابی سیستم آموزش دندانپزشکی، به بحث در رابطه با سازمان‌دهی چهارچوب و مباحث دوره‌های آموزشی از نقطه نظر برنامه‌ریزان و اعضای هیئت‌علمی پرداخته‌اند و کمتر بر نقطه‌نظرات دانشجویان در ارتباط با آموزش دریافت شده تمرکز کردند (۴). این کمبود اطلاعات در رابطه با نقطه‌نظرات دانشجویان دندانپزشکی نگران‌کننده است؛ چراکه عقیده کلی بر این است که اکثر دانشجویان دندانپزشکی از تجربه کسب شده در دانشکده و محیط استرس‌زای آموزش دندانپزشکی راضی نیستند. دانشجویان مصرف‌کننده سیستم آموزشی دندانپزشکی می‌باشند و ابزاری بارز برای فراهم‌سازی بازخورد در رابطه با کیفیت و کارایی سیستم آموزشی به حساب می‌آیند (۵). با توجه به ارزش بالای نقطه نظرات دانشجویان در این رابطه و با در نظر گرفتن این مسئله که ارزشیابی دانشجویان می‌تواند مکانیسم بازخوردی مناسبی برای پیشرفت مداوم سیستم فراهم آورد، ما بر آن شدیم تا در این مطالعه دیدگاه دانشجویان دندانپزشکی در رابطه با آموزش مهارت‌های کسب شده بالینی بر اساس برنامه آموزشی در دانشکده دندانپزشکی دانشگاه علوم پزشکی قزوین را ارزیابی کنیم.

روش بررسی

مطالعه حاضر یک مطالعه توصیفی-مقطعی بود که بر روی ۲۴ دانشجوی دندانپزشکی سال آخر در سال تحصیلی ۱۳۹۴-۱۳۹۳ در دانشکده دندانپزشکی دانشگاه علوم پزشکی قزوین انجام گرفت. فهرست اسامی دانشجویانی که دروس پایه را با موفقیت گذرانده بودند، از دفتر آموزش دانشکده اخذ شد. فهرست اسامی شامل ۳۰ دانشجو بود که از این میان ۲۴ دانشجو به روش در دسترس انتخاب شده و وارد مطالعه شدند.

پزشکان و دندانپزشکان نقش مهمی در سیستم بهداشتی و درمانی جامعه ایفا می‌نمایند. بررسی کارایی سیستم آموزش پزشکی و دندانپزشکی در تربیت نیروی انسانی کاردان در این رشته بسیار حائز اهمیت است. ارزشیابی مستمر کارایی سیستم آموزش برای بهبود عملکرد دانشکده‌ها، بخش‌ها و آموزشکده‌ها مفید می‌باشد. کارایی آموزش با بررسی اختلاف بین آموزش داده شده و اهداف مورد نظر انجام می‌پذیرد (۱). علم دندانپزشکی هر روزه در حال پیشرفت است، بنابراین دانشجویان دندانپزشکی باید به‌طور مرتب با پیشرفت‌های صورت گرفته در این زمینه آشنا شوند. در تمام دنیا آموزش‌دهندگان سیستم دندانپزشکی با چالش افزایش رضایت‌مندی دانشجویان از سیستم آموزشی روبرو هستند. دانشجویان دندانپزشکی باید اصول دندانپزشکی محافظه کارانه را فرا گیرند (۲). اما به نظر می‌رسد فاصله‌ای بین آموزش دندانپزشکی و کارایی مورد انتظار در این رشته میان فارغ‌التحصیلان وجود دارد. در حال حاضر آموزش دندانپزشکی در دانشگاه علوم پزشکی قزوین بر پایه سخنرانی اساتید است. فعالیت‌های آموزشی در این دوره‌ها شامل آموزش بر مبنای کارگاه‌های آموزشی، مهارت‌های عملی و درمان بیماران تحت نظارت استاد می‌باشد. هم‌چنین کتاب‌های مرجع، نوارهای صوتی و تصویری آموزشی، کارگاه‌های عملی و دوره‌های بازآموزی برای دانشجویان فراهم می‌باشد. اما به نظر می‌رسد این عوامل برای دستیابی به دانش مورد انتظار و بهبود نگرش و کارایی فارغ‌التحصیلان کافی نمی‌باشد. به‌عنوان مثال هیچ تضمینی وجود ندارد که با وجود گرفتن نمرات بالا، فارغ‌التحصیلان دندانپزشکی بتوانند در آینده در کار کلینیکی موفق باشند. آموزش دندانپزشکی باید به دانشجویان همکاری را آموزش دهد تا بتواند دندانپزشکان دلسوز و کارا به جامعه تحویل دهد (۱). از یک طرف ارزشیابی مبنی بر اهداف پیشرفت تحصیلی، بخش مهمی از فرآیند برنامه آموزشی محسوب می‌شود، که در آن هم فراگیران در فرآیند آموزشی متمایز می‌گردند و هم به مدرس در ارزشیابی عملکرد خود کمک

نتایج

در این مطالعه ۲۴ دانشجو مورد بررسی قرار گرفتند که از این تعداد ۱۴ نفر (۵۸/۳٪) خانم و ۱۰ نفر (۴۱٪/۷) آقا بودند. میانگین سنی افراد ۲۴/۶۵ سال با حداقل سن ۲۳ سال و حداکثر سن ۲۶ سال بود. نتایج مطالعه در مورد میانگین نمره دانشجویان در بخش‌های آموزشی در جدول ۱ آمده است. با استفاده از آزمون آماری T-test نمرات اخذ شده از جامعه آماری به تفکیک جنسیت و زمینه مورد نظر مورد بررسی و مقایسه قرار گرفتند. به طبق جدول ۱ بالاترین نمره میانگین مربوط به بخش اندودنتیکس با میانگین نمره ۴ و کمترین نمره مربوط به بخش بیماری‌های دهان و دندان با میانگین نمره ۲/۹۸ بود. تحلیل جدول ۱ با استفاده از آزمون T-test نشان داد که تفاوت معناداری بین همه بخش‌های آموزش از نظر میانگین نمره توانایی دانشجویان وجود دارد ($P=0/000$). اما در مورد میانگین نمره در دو جنس، نتایج مطالعه نشان داد که میانگین کل نمرات در مردان ۳/۳۱ و در زنان ۳/۴۸ بود که با $P=0/258$ تفاوت آماری معناداری بین میانگین نمره کلی در دو جنس یافت نشد. اطلاعات مربوط به میانگین نمره دانشجویان به تفکیک جنسیت در بخش‌های آموزشی در جدول ۲ آمده است. تحلیل جدول با استفاده از آزمون T-test نشان داد که بین میانگین نمره مردان و زنان در بخش اندودنتیکس تفاوت آماری معناداری وجود دارد؛ به طوری که زنان نمره بالاتری داشتند اما در سایر بخش‌ها بین دو میانگین نمره دو جنس تفاوت آماری معناداری مشاهده نشد. در بخش ارتودنسی بیشترین توانایی در شناخت انواع مال اکلوزن‌های اسکلتی و دندانی و کمترین توانایی در ساخت یک پلاک ارتودنسی فعال بود. در بخش اندودنتیکس، بیشترین توانایی در پاکسازی و شکل‌دهی کانال مستقیم و کمترین توانایی در تهیه حفره دسترسی به پالپ بود. در بخش بیماری‌های دهان و تشخیص، بیشترین توانایی در شناخت ملاحظات دندانپزشکی در طرح درمان بیماری‌های مختلف و کمترین توانایی در شناخت ضایعات بدخیم و پیش بدخیم بود. در بخش پروتز بیشترین توانایی در انجام مراحل کلینیکی مانند قالب‌گیری اولیه، تنظیم اکلوزن و ریم و ... و

تمامی دانشجویان روش یکسانی از نظر آموزش، از لحاظ محتوی، ساعات آموزشی و اساتید مربوطه دریافت کرده بودند. برای تهیه ابزار مطالعه، طی بررسی منابع داخلی و خارجی و نیز استفاده از کوریکولوم آموزشی، مهارت‌های لازم برای فارغ‌التحصیلان در غالب گویه‌هایی تنظیم شد تا پاسخ‌دهندگان به تعیین میزان تسلط خود بر روی هریک از آن‌ها بپردازند. پرسش‌نامه در اختیار اساتید راهنما و مشاور قرار گرفت و پس از بازنگری مورد بررسی روایی و پایایی قرار گرفت و در نهایت پرسش‌نامه تحقیقاتی آماده شده در اختیار دانشجویان شرکت‌کننده در تحقیق قرار گرفت. جلسات توجیهی قبل از توزیع پرسش‌نامه برگزار شد. پرسش‌نامه مذکور حاوی ۴۵ گویه از ۹ بخش بالینی شامل: بخش ترمیم، ارتودنسی، اندودنتیکس، بیماری‌های دهان و تشخیص، پروتز، پریدنتال، جراحی فک و دهان، اطفال، رادیولوژی بود. هر بخش شامل ۵ گویه بود که نمره‌ای بین ۱ تا ۵ برای هر گویه در نظر گرفته می‌شد. هرچه نمره بالاتر بود، تسلط دانشجو بیشتر بود. سپس میانگین نمره هر بخش محاسبه می‌شد. طریقه نمره‌دهی هر بخش بدین صورت بود: میانگین نمره ۱-۱/۹: ضعیف، میانگین نمره ۲-۲/۹: متوسط، میانگین نمره ۳-۳/۹: خوب و میانگین نمره ۴-۴/۹: عالی. سپس اطلاعات موجود در پرسش‌نامه توسط فرمول‌های آماری بررسی شد.

تجزیه و تحلیل آماری

برای تأیید پایایی پرسش‌نامه از آزمون آلفای کرونباخ استفاده گردید. هم‌چنین پس از جمع‌آوری و بررسی توصیفی، با استفاده از آزمون آماری T-test با بهره‌گیری از نرم‌افزار SPSS version 16، داده‌ها مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت. در انجام این تحقیق سعی شد کلیه موازین اخلاق در پژوهش شامل حفظ محرمانگی اطلاعات، اصالت داده‌ها و معتبر بودن ابزار برای سنجش رعایت شود.

ملاحظات اخلاقی

پروپوزال این طرح با کد اخلاق IR.QUMS.REC.1394.595 در کمیته اخلاق دانشگاه علوم پزشکی قزوین مورد تأیید قرار گرفته است.

توانایی در آماده کردن کودک پیش‌دبستانی و یا بالاتر برای درمان با استفاده از روش‌های برقراری ارتباط و روش‌های مختلف کنترل رفتار بود. در بخش رادیولوژی، بیشترین مهارت در توانایی ایمن‌سازی و حفاظت بیمار از اشعه و کمترین توانایی در شناخت انواع خطاهای رادیوگرافی و رفع آن در کلیشه بعدی بود. در بخش ترمیمی، بیشترین توانایی در انتخاب وسایل مناسب جهت تراش و ترمیم و کمترین توانایی در انتخاب طرح درمان ترمیمی مناسب بود.

کمترین توانایی در شناخت خواص فیزیکی و شیمیایی موادی که در درمان پروتز استفاده می‌شد، در بخش پرپودنتال، بیشترین توانایی در درمان فاز ۱ پرپودنتال برای بیماران مبتلا به پرپودنتیت متوسط تا شدید و کمترین توانایی در درمان پرپودنتال بیمار مبتلا به پرپودنتیت متوسط فاز ۱ با وسایل دستی بود. در بخش جراحی فک و دهان، بیشترین توانایی در تزریق صحیح و با مهارت و کمترین توانایی در بخیه زدن ماهرانه و به تعداد مناسب بود. در بخش اطفال، بیشترین توانایی در انجام فیشر سیلانت و PRP صحیح و کمترین

جدول ۱: نتایج حاصل از بررسی و تحلیل نمره دانشجویان دندانپزشکی در بخش‌های آموزشی دانشکده دندانپزشکی

بخش آموزشی	کمترین نمره	بیشترین نمره	انحراف معیار ± میانگین
ارتودنسی	۱	۵	۳/۰۲ ± ۰/۸۰
اندودنتیکس	۱/۶۰	۵	۴ ± ۰/۷۲
بیماری دهان و تشخیص	۱	۴/۲۰	۲/۹۸ ± ۰/۷۵
پروتز	۲/۲۰	۴	۳/۰۵ ± ۰/۵۲
پرپودنتال	۲/۲۰	۵	۳/۴۷ ± ۰/۶۶
جراحی فک و دهان	۲/۴۰	۵	۳/۶۲ ± ۰/۵۹
اطفال	۱	۴/۴۰	۳/۴۰ ± ۰/۶۲
رادیولوژی	۲/۸۰	۴/۸۰	۳/۶۰ ± ۰/۵۲
ترمیمی	۲	۴/۲۰	۳/۴۱ ± ۰/۳۷
مجموع	۲/۷۱	۴/۲۹	۳/۴۱ ± ۰/۳۷

*آزمون آماری بر اساس فرمول T-Test

جدول ۲: نتایج حاصل از بررسی و تحلیل نمره دانشجویان دندانپزشکی به تفکیک جنسیت در بخش‌های آموزشی دانشکده دندانپزشکی

بخش آموزشی	جنسیت	تعداد	انحراف معیار ± میانگین	P-*
ارتودنسی	مرد	۱۰	۳ ± ۰/۵۰	۰/۹۰۱
	زن	۱۴	۳/۰۴ ± ۰/۹۸	
اندودنتیکس	مرد	۱۰	۳/۵۰ ± ۰/۸۰	۰/۰۰۲
	زن	۱۴	۴/۳۷ ± ۰/۳۷	
بیماری دهان و تشخیص	مرد	۱۰	۳/۱۴ ± ۰/۷۶	۰/۴۰۵
	زن	۱۴	۲/۸۷ ± ۰/۷۶	
پروتز	مرد	۱۰	۳/۱۰ ± ۰/۵۰	۰/۷۴۹
	زن	۱۴	۳/۰۲ ± ۰/۵۵	
پرپودنتال	مرد	۱۰	۳/۲۲ ± ۰/۵۱	۰/۱۱۵
	زن	۱۴	۳/۶۵ ± ۰/۷۲	
جراحی فک و دهان	مرد	۱۰	۳/۷۴ ± ۰/۵۵	۰/۴۳۵
	زن	۱۴	۳/۵۴ ± ۰/۶۲	

۰/۱۸۹	۳/۲۰±۰/۸۸	۱۰	مرد	اطفال
	۳/۵۴±۰/۲۸	۱۴	زن	
۰/۲۴۸	۳/۴۶±۰/۵۱	۱۰	مرد	رادیولوژی
	۳/۷۱±۰/۵۱	۱۴	زن	
۰/۴۳۹	۳/۴۴±۰/۶۹	۱۰	مرد	ترمیمی
		۱۴	زن	
۰/۲۵۸		۱۰	مرد	مجموع
		۱۴	زن	

*آزمون آماری بر اساس فرمول T-Test

بحث

نتایج این مطالعه نشان داد که میانگین نمره خودارزیابی دانشجویان در سطح خوبی قرار دارد. مطالعات دیگر نیز سطح مهارت‌های سنجیده شده را به‌طور مشابه خوب گزارش کرده‌اند، به‌طور مثال در مطالعه نعمت‌الهی میزان مهارت بالینی از دیدگاه دانشجویان در بخش‌های گوناگون دندانپزشکی اطفال در حد مطلوب بود (۵،۶). در مطالعه جباری فر پیرامون فارغ‌التحصیلان رشته دندانپزشکی اصفهان در سال ۱۳۹۰، نیز میانگین توانایی انجام خدمات دندانپزشکی در سطح متوسط تا خوب گزارش شد (۷). در مطالعه حقانی‌فر، توانایی ۶۷٪ دانشجویان دانشگاه بابل در زمینه رادیولوژی دهان و فک در سطح خوب بود (۸). دانشجویان در مطالعه Michelle R هم در زمینه بهداشت دهان و دندان نمره خودارزیابی بالایی در یکی از دانشکده‌های آمریکا کسب کردند (۹). در مورد تأثیر جنسیت، نتایج مطالعه حاضر نشان داد که به‌طور کلی میانگین توانایی دانشجویان دختر و پسر تفاوتی باهم نداشت، درحالی‌که در چند مهارت، توانایی دختران به‌طور معناداری بیشتر بود. مطالعات مختلف، نتایج متفاوتی را در این زمینه گزارش کرده‌اند. در مطالعه جباری‌فر تفاوتی بین مرد و زن مشاهده نشد (۷). در مطالعه حقانی‌فر مردان نمره بالاتری در زمینه مکان قرار دادن فیلم برای رادیوگرافی‌های داخل دهان کسب کردند (۸). در مطالعه‌ای که در فنلاند انجام شد، تفاوت‌های بین مردان و زنان یافت شد، به‌طوری‌که مردان از اعتماد به نفس بیشتری نسبت به زنان در اکثر اقدامات بهره‌مند بودند (۱۰). در مجموع به‌نظر می‌رسد توانایی‌های هر دو جنس در مهارت‌های مختلف متفاوت باشد و این اختلاف ممکن است

ناشی از اشکالات موجود در آموزش باشد. از طرف دیگر ممکن است علائق و روحیات متفاوت دختران و پسران دلیل این اختلاف باشد. به‌طور مثال در مطالعه‌ای مشاهده شد که زنان علاقه بیشتری به آموزش در بخش اطفال، جراحی فک و دهان و بیماری‌های دهان دارند، در حالی‌که مردان بیشتر به دندانپزشکی پوسیدگی و پیشگیری علاقه داشتند. زنان بیشتر احساس می‌کردند که گذراندن وقت بیشتر برای مهارت‌های بالینی برایشان مفید است درحالی‌که مردان اعتماد به‌نفس بیشتری در اکثر اقدامات داشتند (۱۰). نتایج مطالعه حاضر نشان داد که توانایی‌های دانشجویان در بخش‌های مختلف، تفاوت آماری معناداری دارد. مطالعه اسلامی‌پور نیز نشان داد که در میزان رضایت دانشجویان از بخش‌های گوناگون دانشکده دندانپزشکی اختلاف آماری معناداری وجود دارد (۱۱)، این در حالی است که مطالعه مجایی در قزوین نتایج متضادی داشت. در این مطالعه تفاوت معناداری بین نگرش و رضایت از آموزش در بخش‌های مختلف یافت نشد (۱۲). صنعت خوانی نیز در سال ۱۳۸۸ نتایج متفاوتی را گزارش کرد. نتایج این مطالعه نشانگر این بود که از نظر دانشجویان، آموزش و ارزشیابی در بخش‌های مختلف دانشکده دندانپزشکی مشهد با یکدیگر تفاوت معنی‌دار نداشت (۶) در مطالعه جباری‌فر هم تفاوتی در بخش‌های آموزشی دیده نشد (۷). هم‌چنین در مطالعه حاضر، بیشترین نمره مربوط به بخش اندودنتیکس و کمترین نمره مربوط به بخش بیماری‌های دهان و تشخیص بود. در مطالعه اسلامی‌پور، بیشترین میزان رضایت‌مندی دانشجویان از بخش‌های درمان لثه و ارتودنسی و کمترین میزان رضایت از بخش‌های درمان ریشه و پروتز بود (۱۱). در مطالعه مجایی

شوند. در مطالعه مؤمنی که در سال ۱۳۹۰ با هدف مقایسه رضایتمندی و یادگیری دانشجویان دندانپزشکی از دو روش تدریس مشارکتی و سخنرانی انجام شد، دانشجویان دندانپزشکی نمره بیشتری از تدریس مشارکتی نسبت به تدریس سخنرانی کسب کردند و همچنین رضایت بیشتری نشان دادند (۱۶).

نتیجه‌گیری

به‌طور کلی میانگین توانایی دانشجویان در سطح خوب قرار داشت و بالاترین توانایی در بخش اندودنتیکس و کمترین در بخش بیماری‌های دهان و دندان و تشخیص بود. توانایی زنان در بخش آندودنتیکس به‌طور معناداری بیشتر مردان بود. نتایج این مطالعه نقاط قوت و ضعف بخش‌های مختلف آموزشی چه به‌صورت کلی و چه به تفکیک مهارت‌های آموزشی نشان داد. این اطلاعات می‌تواند اساتید و مسئولان آموزشی دانشکده دندانپزشکی علوم پزشکی قزوین را در جهت بهبود و ارتقا سطح آموزشی کمک کند.

محدودیت‌های تحقیق

از جمله محدودیت‌های این تحقیق این بود که ارزیابی صرفاً بر روی دانشجویان انجام شد و ارزیابی اساتید از مهارت‌های کسب شده دانشجویان مورد بررسی قرار نگرفت.

سپاس‌گزاری

این طرح حاصل پایان‌نامه مقطع دکترای حرفه‌ای دندانپزشکی عمومی جناب آقای دکتر شهاب‌الدین ناظری می‌باشد. در ضمن طرح مذکور دارای حامی مالی نمی‌باشد.

حامی مالی: ندارد.

تعارض در منافع: وجود ندارد.

بیشترین رضایت مربوط به بخش اطفال و اندودنتیکس بود (۱۲). در مطالعه حقانی‌فر بیشترین نمره کسب‌شده مربوط به رادیوگرافی‌های داخل دهانی و کمترین نمرات مربوط به رادیوگرافی‌های خارج دهانی بود (۸). در مطالعه Rodd نیز همه دانشجویان کاهش اعتماد به‌نفس در مواجهه و درمان ترومای دندانی داشتند که این نقص آموزش باید در کوریکولوم آموزشی اصلاح شود (۱۳). در مطالعه Wanigasooriya که در سریلانکا انجام شد، کمترین مهارت مربوط به مدیریت اورژانس‌ها و تظاهرات دهانی بیماری‌های طبی بود و بیشترین مهارت مربوط به مراقبت‌های بیماری‌های پرپودنتال و پوسیدگی‌ها بود (۱۴). این یافته‌ها کمک می‌کند تا اساتید و مسئولان آموزش دانشکده‌ها به نواقص موجود پی برده و اصلاحات لازم را انجام دهند. علت این تفاوت‌ها، می‌تواند اختلاف در میزان تمرین مهارت‌های مختلف باشد، به‌طوری‌که در یک مطالعه مشخص شد دانشجویان در مهارت‌هایی که تعداد بیمار بیشتری داشته و تمرین بیشتری انجام داده‌اند، مهارت بیشتری دارند و از طرف دیگر مواردی که نادرتر بودند مانند اورژانس‌ها و تروماهای دهان و دندان مهارت کمتری داشتند (۱۴). مطلب‌نژاد، وضعیت تحصیلی دانشجویان را در یک بازه ۴ ساله در حال پیشرفت و بهبودی گزارش کرد و علت آن را افزایش مراجعین به دانشکده دندانپزشکی تازه تأسیس دانست (۱۵). نتایج مطالعه Rodd در انگلستان نشان داد که عملکرد دانشجویان در ۳ دانشگاه منچستر، شفیلد و لیورپول در برخی موارد متفاوت می‌باشد و لذا محققین پیشنهاد می‌دهند که به منظور دسترسی بیشتر دانشجویان به آموزش بهتر، دانشگاه‌ها همکاری‌های آموزشی مشترکی داشته باشند تا بتوانند نقایص آموزشی خود را با استفاده از دانشگاه‌های دیگر برطرف نمایند (۱۳). اصلاح روش‌های تدریس نیز می‌تواند منجر به بهبود وضعیت آموزشی

References:

- Education: a Cornerstone of Critical Thinking and Problem-Solving*. J Dent Educ 2011; 75(8):1061-72.
- 10-Karaharju-Suvanto T, Näpänkangas R, Koivumäki J, Pyörälä E, Vinkka-Puhakka H. *Gender Differences in Self-Assessed Clinical Competence-- A Survey of Young Dentists in Finland*. Eur J Dent Educ 2014; 18(4): 234-40.
- 11-Eslamipour F, Shirban F, Rafaei P. *Assessment of Dental Students' Satisfaction of Clinical Departments in Isfahan Dental School*. Iranian J Medical Education 2011; 10(5): 625-33. [Persian]
- 12-Khosravi S. *Dentistry Students 'Perspective toward Clinical Education [dissertation]*. Qazvin: Qazvin University of Med Sci; 2011.
- 13-Rodd HD, Farman M, Albadri S, Mackie IC. *Undergraduate Experience and Self-Assessed Confidence in Paediatric Dentistry: Comparison of Three UK Dental Schools*. Br Dent J 2010; 208(5): 221-5.
- 14-Wanigasooriya N. *Student Self-Assessment of Essential Skills in Dental Surgery*. Br Dent J 2004; Suppl: 11-4.
- 15-Motallebnejad M, Haji Ahmadi M, Mortazavi Moghaddam V. *A Study on Educational Status of Dental Students at Clinical Courses in Babol University of Medical Sciences during 1998-2002*. JBUMS 2010; 12(5): 46-51.
- 16-Momeni Danaei SH, Zarshenas L, Oshagh M, Omid Khoda SM. *Which Method of Teaching would be better; Cooperative or Lecture?* Iranian J Medical Education 2011; 11(1): 24-31.
- 1-Parolia A, Mohan M, Kundabala M, Shenoy R. *Indian Dental Students' Preferences Regarding Lecture Courses*. J Dent Educ 2012; 76(3): 366-71.
- 2-Ali K, Raja M, Watson G, Coombes L, Heffernan E. *The Dental School Learning Milieu: Students' Perceptions at Five Academic Dental Institutions in Pakistan*. J Dent Educ 2012; 76(4): 487-94.
- 3-Homels DC, Boston DW, Budenz AW, Licari FW. *Clinical Curriculum for Twenty-First Century*. J Dent Educ 2003; 67: 1299-1301.
- 4-Rafeek RN, Marchan SM, Naidu RS, Carrotte PV. *Perceived Competency at Graduation among Dental Alumni of the University of the West Indies*. J Dent Educ 2004; 68(1): 81-8.
- 5-Davidovitch N, Soen D. *Using Student Assessment to Improve Instructors' Quality of Teaching*. J Further and Higher Education 2006; 30(4): 351-76.
- 6--Sanatkhani M, Molla Z, Akbari M. *Evaluation of the Students' Perception about Clinical Education and Examination in Mashhad School of Dentistry (Iran) in 2009*. J Mash Dent Sch 2012; 36(3): 211-22. [Persian].
- 7-Jabarifar E, Khoroushi M, Shamir H, Hosseinpour K. *Graduated Dental Students Self-Assessment of Clinical Competencies at Isfahan in 2011*. Iranian J Medical Education 2012; 11(9): 1359-65. [Persian]
- 8-Haghani Far S, Balmeh P, Moudi E, Bijani A, Abesi F. *Graduate Dental Students Self-Assessment in Oral and Maxillofacial Radiology Competencies*. IJSBAR 2015; 21(2): 49-56.
- 9-Mould MR, Bray KK, Gadbury-Amyot CC. *Student Self-Assessment in Dental Hygiene*

Evaluation of Viewpoints of final-year Students of Qazvin Dental School on Clinical Skills Based on Educational Program in 2015

Hamid Hamadzade¹, Ramin Sarchami², Shahabaldin Nazeri^{*3}

Original Article

Introduction: Self-assessment is one of the methods of benchmarking dental graduates of the acquired skills and identify the strengths and weaknesses of the current student and educational system. The purpose of this study was to evaluate the viewpoints of final-year students of Qazvin Dental School regarding their acquired clinical skills based on the educational program.

Methods: The type of study was descriptive cross-sectional. In this study, the clinical skill level of dental students was evaluated using a 45-item questionnaire (from the skills of 9 clinical departments). Data were analyzed by SPSS software version 16 using t-test.

Results: 24 students (10 males and 14 females) were included in the study. In general, the mean of students (out of 5 scores) was 3.41 ± 0.30 which was in good level. There was a significant difference between the students' ability in different departments ($P = 0.000$). The highest ability was in endodontics (4.00) and the lowest in oral disease and diagnosis (2.98). There was no significant difference in total abilities between men and women, but the ability of women in the endodontics ward was higher than men ($P = 0.002$).

Conclusion: The level of ability of the students from their point of view in this study was good. There was also a difference in the skills of girls and boys in educational settings. The results of this study can be used for evaluation of strengths and weaknesses and planning for promoting education in Qazvin Dental School.

Keywords: Self Assessment, Clinical Skills, Student, Dentistry, Qazvin.

Citation: Hamadzade H, Sarchami R, nazeri SH. Evaluation of Viewpoints of final-year Students of Qazvin Dental School on Clinical Skills Based on Educational Program. J Shahid Sadoughi Uni Med Sci 2021; 29(6): 3822-29.

¹Qazvin, Iran.

²Department of Medical Education, Faculty of Medicine, Qazvin University of Medical Sciences, Qazvin, Iran.

³Faculty of Dentistry, Shahid Sadoughi University of Medical Sciences, Yazd, Iran

*Corresponding author: Tel: 09132647327, email: dr.shahab.nazeri@gmail.coms